

ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ

Πέρα από τις προεκλογικές κόντρες το πρόβλημα οξύνεται

Η οξεία πολιτική επίθεση κατά της κυβέρνησης τις τελευταίες μέρες, με καταγγελίες για σκάνδαλα και υποταγή στα διαπλεκόμενα συμφέροντα, οπωσδήποτε 'ιπηρετεί τις επιδιώξεις της Νέας Δημοκρατίας ενόψει των εκλογών. Αν και με το παρελθόν της, παλαιότερο και πρόσφατο, η Ν.Δ. πολύ δύσκολα μπορεί να πείσει ότι η δική της πολιτεία θα ήταν διαφορετική, φαίνεται να επενδύει στις κατηγορίες που εκτοξεύει για να φθείρει την κυβέρνηση στο ίδιο της το στελεχικό δυναμικό, στο ΠΑΣΟΚ και στους οπαδούς του. Πίσω από τις εκλογικές σκοπιμότητες όμως υπάρχει ένα σοβαρό πραγματικό πρόβλημα: Η μεγάλη συγκέντρωση οικονομικής ισχύος μέσα από τις ραγδαίες ανακατατάξεις που συντελούνται στην ελληνική οικονομία και η αυξανόμενη πολιτική επιρροή που συνεπάγεται, καθώς το πολιτικό σύστημα που το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο δεν μπορούν να εγγυηθούν τη διαφάνεια και τον δημοκρατικό έλεγχο των ενεργειών και των αποφάσεων.

Της ΕΛΙΖΑΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Το πρόβλημα αυτό ούτε η κυβέρνηση ήταν προετοιμασμένη να το αντιμετωπίσει, ούτε, βέβαια, η αξιωματική αντιπολίτευση ενδιαφέρεται σήμερα να το επιλύσει, αφού η πρωταρχική της επιδίωξη είναι να γίνει αυτή κυβέρνηση το ταχύτερο, οπότε να το χειριστεί όπως θα τη βολεύει. Η τακτική της Ν.Δ. φαίνεται να υπογορεύεται από τη διαπίστωση της ότι είναι αποκομμένη από τα σημαντικότερα επιχειρηματικά συμφέροντα που δρουν σήμερα στη χώρα, ότι δεν μπορεί να προσβλέπει στη στήριξή τους για τη διεκδίκηση της εξουσίας. Και αυτό το ιστορικό παράδοξο για την παράταξη της δεξιάς επιτείνει τη σύγχυση στην πολιτική της ταυτότητα.

Ως ένα βαθμό ορθά υποστηρίζεται ότι το φαινόμενο δεν είναι καινούριο. Από τον καιρό του Μποδοσάκη, των Κατσάμπα - Στρατόν, ή του Τομ Πάπας, η πολιτική επιρροή που ασκούσαν ισχυρά οικονομικά συμφέροντα στις εκάστοτε κυβερνήσεις ήταν από μεγάλη έως ασφυκτική, ενώ αντιστοιχία σημαντικές ήσαν οι εξυπηρετήσεις που παρείχαν στην πολιτική εξουσία. Αλλά σήμερα οι όροι έχουν αλλάξει. Η Ελλάδα δεν είναι πια μια μικρή, κλειστή οικονομία, ούτε λειτουργούν πλέον καθοριστικά για την αναπαραγωγή και τη μεγέθυνσή της η κρατική προστασία, οι επιδοτήσεις, τα φορολογικά προνόμια, το κρατικό ελεγχόμενο τραπεζικό σύστημα του παρελθόντος. Είναι ανοικτή στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια αγορά και οι επιχειρήσεις χρηματοδοτούνται ολοένα περισσότερο για την ανάπτυξή τους από το ραγδαία - και άναρχα, και εν μέρει στρεβλά - αναπτυσσόμενο χρηματιστήριο.

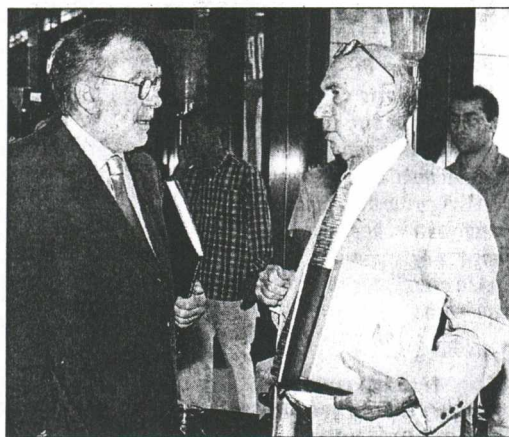
Ο ανταγωνισμός επιβάλλει μέγεθος
Ο ανταγωνισμός στην ευ-

ρωπαϊκή και την παγκόσμια αγορά επιβάλλει πολύ μεγαλύτερα επιχειρηματικά μεγέθη. Το ίδιο συνεπάγεται και η προώθηση ελληνικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στα Βαλκάνια. Κι αυτό σημαίνει συγκεντρώσεις, συνεργασίες, κοινοπραξίες και συγχωνεύσεις, σημαίνει, εν τέλει, στα μικρά εθνικά πλαίσια μίαν ολιγοπωλιακή - ή και μονοπωλιακή - δομή των επιχειρήσεων σε σημαντικούς κλάδους. Τη βλέπουμε ήδη να διαμορφώνεται στο τραπεζικό σύστημα.

Μπορεί ο κρατισμός να υποχωρεί στην οικονομική πολιτική, αλλά οι δημόσιες αναθέσεις με τα Κοινωνικά Πλάσια Στήριξης, το δεύτερο που τελώνει και το τρίτο που έρχεται, τους Ολυμπιακούς Αγώνες, εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό στοιχείο στη διεύθυνση των οικονομικών εξελίξεων. Και απαιτούν και αυτές μεγαλύτερες συγκεντρώσεις. Οι μεγάλες καθυστέρησης και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν για παράδειγμα στους αυτοκινητόδρομους και άλλα μεγάλα έργα υποδομών του Β' ΚΠΣ αποδεικνύουν ότι δεν μπορούν να αποδώσουν οι μικρομεσαίες κατασκευαστικές εταιρείες, οι οποίες χρειάζονται πολύ μεγαλύτερες συγκεντρώσεις και κοινοπραξίες στον κατασκευαστικό τομέα.

Αναπτυξιακό εργαλείο ή πηγή για μίζες;

Στην κυβέρνηση Σημίτη εξοικονομούν να πιστεύουν (όπως και στην πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, τότε που ως υπουργός ο καθηγητής Κ. Βαϊτσος προσπαθούσε να διαμορφώσει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για τις κρατικές προμήθειες και είχε δεχθεί οξυτάτες επιθέσεις από θύγοντα επιχειρηματικά συμφέροντα),

Λείπουν οι θεσμοί διαφάνειας και δημοκρατικού ελέγχου για να αντιμετωπισθεί η συγκέντρωση οικονομικής ισχύος και πολιτικής επιρροής σε μια ντουζίνα επιχειρηματικά συγκροτήματα

ότι οι δημόσιες αναθέσεις είναι ένα σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο. Και εξηγούν ότι είναι επόμενο μια ελληνική κυβέρνηση να επιδιώκει, με όσα μέσα νόμιμα διαθέτει, να ευνοήσει ελληνικά επιχειρηματικά συμφέροντα εφόσον μπορούν να ανταποκριθούν. Αντίστοιχα ενεργούν άλλωστε οι κυβερνήσεις πολύ πιο προηγμένων ευρωπαϊκών κρατών.

Αλλά αυτό σημαίνει, για παράδειγμα στον κλάδο παραγωγής τηλεπικοινωνιακού υλικού, ότι ευνοεί το μοναδικό επιχειρηματικό συγκρότημα που υπάρχει - και που αναπτύχθηκε πράγματι στη βάση των δημοσίων αναθέσεων, των προμηθειών του κρατικού, τότε, ΟΤΕ και του υπουργείου Οικονομικών - του κ. Σωκράτη Κόκκαλη. Μόνο μια ακραία νεοφιλελεύθερη αντίληψη, ίσως του κ. Στ. Μάνου ή, σε ορισμένες στιγμές, σε συνδυασμό πιθανώς και με άλλες σκοπιμότητες, του κ. Κ. Μητσότακη, μπορεί να υποστηρίξει ότι είναι προτιμότερο για την ανάπτυξη της χώρας να μην ευνοούνται οι ελληνικές επιχειρήσεις, αλλά, στο όνομα του ελεύθερου ανταγωνισμού και της διαφάνειας, να αφαιρεθούν να κυριαρχήσουν ισχυρότερες διεθνείς εταιρείες. Πάντως όχι η σημερινή Νέα Δημοκρατία, η οποία δια του κ. Α. Σηλιωτόπουλου επέκρινε προχθές ακόμα την κυβέρνηση, γιατί

δεν παρενέβη στην Ιταλία να αποτρέψει την εξαγορά της ΑΓΕΤ Ηρακλής από τη βρετανική Μπλου Σερκλ στο χρηματιστήριο του Μιλάνου, την ώρα που τη διεκδικούσαν δύο ελληνικές κοινοπραξίες. Ούτε ο ΣΕΒ, που επανειλημμένα τάχθηκε υπέρ των επιχειρηματικών συμφερόντων του κ. Κόκκαλη, επειδή επρόκειτο για ελληνικά επιχειρηματικά συμφέροντα.

Ακριβώς όμως όταν επιδιώκεται να υποστηριχθούν ντόπια επιχειρηματικά συμφέροντα που έχουν ολιγοπωλιακή, ή μάλιστα μονοπωλιακή θέση στην εγχώρια αγορά, η έλλειψη θεσμών διαφάνειας και δημοκρατικού ελέγχου ενισχύει τις υπονίες για διαφθορά και μίζες, την αμφισβήτηση των επιλογών στις ίδιες τις αναθέσεις όσον αφορά το δημόσιο συμφέρον. Στην περίπτωση του «Ολυμπιακού Βιντεολότ» για παράδειγμα, που αποτέλεσε την πέτρα του σκανδάλου στην τελευταία οξεία κοιμητική αντιπαράθεση, δεν εζηγήθηκε γιατί από την έκδοση ενός απλού λαχείου για τη χρηματοδότηση μέρους των δαπανών των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως προβλεπόταν αρχικά στη σύμβαση με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, προκρίθηκε η κατασκευή (από τις επιχειρήσεις του κ. Κόκκαλη, στις οποίες όλοι προβλέπουν ότι θα κατακυρωθεί τελικά ο σχετικός διαγωνι-

σμός) και η εγκατάσταση των χιλιάδων ηλεκτρονικών μηχανημάτων σε όλη τη χώρα που χρειάζονται για το νέο κρατικό τυχερό παιχνίδι. Λέχθηκε μόνον, από τον υπουργό Αθλητισμού κ. Α. Φούρα, ότι το παιχνίδι αυτό παίζεται σε περισσότερες από 70 χώρες, και από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο κ. Ν. Αθανασάκη, ότι θεωρείται το πιο πρόσφορο μέσο για να χτυπηθούν τα παράνομα ηλεκτρονικά παιχνίδια...

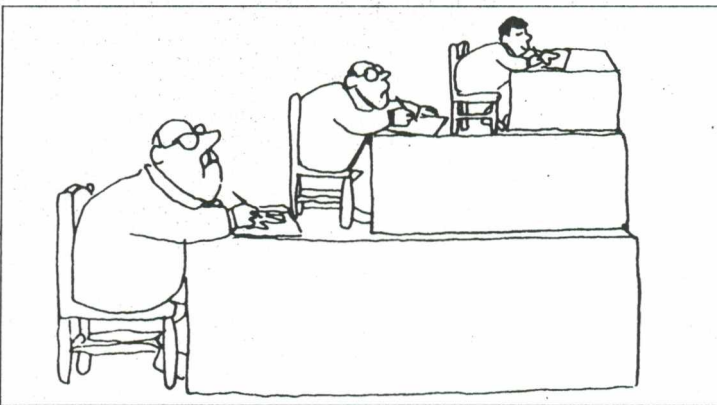
Και ακόμα πιο ανησυχητική γίνεται η ανεπάρκεια της διαφάνειας και του δημοκρατικού ελέγχου με τις τελευταίες ανακατατάξεις που γίνονται μέσω του χρηματιστηρίου: τις ποικίλες εξαγορές σε διάφορους τομείς δραστηριότητας, από την πληροφορική μέχρι τις κατασκευές, που, ενώ πρόκειται συχνά για επιχειρηματικά σχήματα με αμφίβολη παραγωγική και ανταγωνιστική προοπτική μακροπρόθεσμα, αυξάνουν σ' αυτή τη φάση κατακόρυφα την οικονομική ισχύ και συνδέονται με τον έλεγχο πληθώρας εφημερίδων, περιοδικών, αλλά και τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών, με πιο εντυπωσιακό παράδειγμα τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη. Διότι σε αυτές τις περιπτώσεις η οικονομική ισχύς μαζί με τον έλεγχο ενημερωτικών μέσων επηρεάζει άμεσα τη διαμόρφωση της

κοινής γνώμης και μπορεί να παρεμβάλει απευθείας στις πολιτικές εξελίξεις. Εύκολα μπορούν έτσι οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να αποσπών ειδικές χαρακτηριστικές διατάξεις ειδικά για τον κλάδο τους, όπως π.χ. την απαλλαγή από τον κύριο όγκο του προστίμου για καθυστερούμενες οφειλές στην κοινωνική ασφάλιση.

Ψάχνοντας...

Στην κυβέρνηση φαίνεται να αναγνωρίζουν ότι η πολιτεία δεν διαθέτει τα αναγκαία θεσμικά εργαλεία για να αντιμετωπίσει αυτήν την εξέλιξη. Ο νόμος Βενιζέλου, που υποτίθεται ότι θα έθετε κάποια όρια στην ισχύ των εκδοτών, έχει ξεπεραστεί από τα πράγματα. Η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού, όπως είναι συγκροτημένη, αδυνατεί να παρακολουθήσει και να ελέγξει το κύμα των πολυπλοκών εξαγορών, ανταλλαγών πακέτων μετοχών και άλλων συμπτωμάτων που πραγματοποιούνται. Μένουν δύο σημαντικά, αλλά επιμέρους εργαλεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς: Το προεδρικό διάταγμα που προωθείται για τη διαφάνεια και την προστασία των μετόχων της μετοχής στις εξαγορές, όπου φαίνεται ότι πολλές κινήσεις έγιναν βιαστικά στο χρηματιστήριο το τελευταίο διάστημα - π.χ. μια σειρά ανακινώσεων για την απόκτηση ελέγχου εταιρειών χωρίς καμία αναφορά στο τίμημα, κίνηση που παρασύρει σε αθεμιωτό φούσκωμα τις τιμές των μετοχών - ακριβώς για να προλάβουν την έκδοση του Π.Δ. Και ένας κώδικας για την «εταιρική διακυβέρνηση», που καταρτίζεται, με τον οποίο οι διοικήσεις των εταιρειών θα υποχρεούνται να ενημερώνουν τακτικά και αναλυτικά τους μετόχους, τους εργαζομένους, αλλά και άλλους ενδιαφερομένους για τη λειτουργία της εταιρείας, π.χ. τον ΟΤΑ όπου είναι εγκατεστημένη, για τα επιχειρηματικά σχέδια που προσθούν.

Επιστημονών όμως ταυτόχρονα ότι το πρόβλημα δεν είναι αποκλειστικά ελληνικό. Το αντιμετωπίζουν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες που δεν έχουν προσαρμόσει τους θεσμούς τους στις νέες πραγματικότητες των αγορών. Ετοιμες συνταγές για θεσμικές διαφάνειας και δημοκρατικού ελέγχου δεν φαίνεται να υπάρχουν προς αντιγραφή. Απαιτείται επομένως πολύ πιο ουσιαστική μελέτη των νέων φαινομένων και μια οργανωμένη δημόσια συζήτηση για μίαν αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Και αυτό το ζήτημα παραμένει σοβαρό για να αντιμετωπιστεί με προεκλογικές ρουκέτες, «ανεκδότους», λίστες διαπλεκόμενων και τα όμοια.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημερήσια Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Φράγμα στη διαφθορά

Είναι κοινός τόπος ότι η διαφθορά αποτελεί κανόνα ή τουλάχιστον δεν αποτελεί εξαίρεση στο δημόσιο βίο μας. Απλώνεται σε όλη την πυραμίδα με διαβρωτικές επιπτώσεις στο Κράτος Δικαίου. Το φαινόμενο δεν είναι ελληνικό, αλλά στη χώρα μας έχει προσλάβει μεγάλες διαστάσεις και το χειρότερο απ' όλα είναι ότι, κατά κάποιον τρόπο, αντιμετωπίζεται σαν φυσιολογική κατάσταση. Ο χρηματισμός έχει επεκταθεί ακόμη και στις περιπτώσεις διεκπεραιώσεως απολύτως νομίμων διαδικασιών. Οι συναλλασσόμενοι γνωρίζουν ότι για να αποφύγουν καθυστερήσεις θα πρέπει να πληρώσουν κάποιο ποσό στους δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι είναι εντεταλμένοι να τους εξυπηρετούν.

Το «γρογγορόσημο», όμως, είναι, ίσως η λιγότερο απεχθής μορφή διαφθοράς. Σε πολλές περιπτώσεις, η δωροδοκία είναι ικανή να παρακάμψει νόμους και θεσπισμένες διαδικασίες. Οι πρακτικές αυτές εκτός του ότι δηλητηριάζουν την κοινωνική ηθική, συχνά προκαλούν σοβαρές βλάβες στο δημόσιο συμφέρον. Η διαφθορά στην κορυφή της πυραμίδος αλλάζει μόνο μορφή. Τα περιβόητα διαπλεκόμενα συμφέροντα νοθεύουν τον υγιή ανταγωνισμό και εν τέλει αλλοιώνουν το ίδιο το πολίτευμα.

Η επισήμανση και υπογραμμισή του προβλήματος είναι επιβεβλημένη, αλλά το σημαντικότερο είναι η λήψη όλων εκείνων των μέτρων, τα οποία θα θωρακίσουν θεσμικά την Πολιτεία και την κοινωνία. Ορισμένες πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις ακούσθηκαν στο διεθνές συνέδριο, που διοργάνωσε ο προϊστάμενος του Εφετίου Αθηνών κ. Σεργάκης, ενώ έγιναν αναφορές και στα μέτρα τα οποία έχουν λάβει άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Στη Γαλλία οι λειτουργοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα δεν μπορούν να προσλαμβάνονται σε ιδιωτικές εταιρείες με σχέση εξαρτημένης εργασίας πριν παρέλθει πενταετία μετά τη λύση της υπαλληλικής σχέσεώς τους. Στην Ιρλανδία, τα περιουσιακά στοιχεία των κατηγορουμένων για διαφθορά «παγώνουν» μέσω του μηχανισμού της Δικαιοσύνης. Προτάθηκε ακόμη ότι πρέπει να διώκονται ποινικά οι υπάλληλοι, οι οποίοι συντάσσουν διακηρύξεις διαγωνισμών ή διεξάγουν δημοσίους διαγωνισμούς, κατά τρόπο ο οποίος εννοεί καταφανώς μια εταιρεία. Στη χώρα μας υπάρχουν ονκ ολίγα κρούσματα στελεχών -π.χ. του ΟΤΕ- τα οποία μεταπήδησαν, με θολά κριτήρια και άγνωστα ανταλλάγματα, σε «γνωστές» ιδιωτικές εταιρείες, ενώ αρκετοί διαγωνισμοί απεδείχθησαν, εκ των υστέρων, εξόφθαλμα «φωτογραφικοί»...

Τα μέτρα αυτά μπορεί να μην αντιμετωπίζουν καταλυτικά το πρόβλημα, αλλά οπωσδήποτε λειτουργούν αποτρεπτικά. Και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου ότι σήμερα το κλίμα που επικρατεί είναι περίπου κλίμα ατιμωρησίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, υπήρξαν ωμές παρεμβάσεις ακόμα και όταν η διαφθορά είχε αποδειχθεί.

Ακριβώς επειδή η διαφθορά έχει διαβρώσει την πυραμίδα, ο μόνος τρόπος για την αντιμετώπισή της είναι να αναληφθεί μια σταυροφορία, στην οποία να συμμετάσχουν οι ευρύτερες δυνατές κοινωνικές δυνάμεις. Όσο παρατείνεται το κλίμα παθητικότητας και ανοχής τόσο το φαινόμενο θα επεκτείνεται με όλες τις διαβρωτικές επιπτώσεις του.

Να μσο εωιστρέφετε
μία φωτογραφία του
αρθρου.